

Ka kore te reo, e hara koe i te tangata!

Kei a tatau ano te rongoa mo te whakaora ake i to tatau reo. Mehemea ka u te hiahia kia mau tonu, ka taea noa tia.

Kaati noa te titiro whakamuri ki te wa i whakakoretia ai te reo i roto i nga kura. titiro whakamua!

Kua maha nga tau e tukuna ana te reo kia akona i nga kura, ahakoa ra he takitahi noa nei i te timatanga. Taka rawa iho ki tenei ra, kua maha noa atu — pera ano te maha ake o nga tamariki e nana ana ki te ako.

Hei konei, kua kitea te ngoikore o nga pakeke; o'nga mea e matatau ana ki te reo; tatau nei, te hunga 40-tau, 50-tau, piki atu nei.

Mahe te awhina atu i nga taitamariki, ka tahuri ke tatau ki te korero pakeha — ina ra, tetahi tu korero pakeha nei ano! Tuarua, kei te katarina e tatau pakeke ano nei nga hapanga o nga korero a nga taitamariki. Kei hea he tahuritanga ake mo ratau?

Katahi rawa te mahi kohuru — kohuru i te reo, kohuru i te hunga e ako ana.

Kia mohio mai koutou. I aku haere i nga whenua o te ao, ka kite au i te ngawari o nga iwi ke ki te awhina i te tauhou, i te kuare, ki te korero i o ratau reo. Ko te iwi Wiwi te iwi matapopore rawa atu, whakahihi hoki, ki to ratau reo. Ina ta ratau whakatauki: TE TANGATA KUARE KI TE REO WIWI HE MOHOAO!

Ahua rite tonu tenei whakarite ki ta tatau: KA KORE TE REO, E HARA KOE I TE TANGATA!

(NO REIRA) Tenei au te whakahau atu nei i a koutou — tena koa

whakamāmahia ake nga mahi a te rangatahi e whai nei kia mau te reo i a r a t a u . A W H I N A T I A A T U , W H A K A M A R A M A H I A A T U , K I A N G A W A R I T E T O H U T O H U ; k i a u a i a r a t a u m a h i .

Ko te tino mate ke hoki, kei te kuare te nuinga ki te reo Maori, aa, hei te huringa ake ki te reo Pakeha, aue taakuri e! Kei te takahuri noa atu — kei te kawa noa ano. Ka noho kuare ai ki nga reo tahi e rua. Katahi ra ano te tino he rawa atu!

He oi ra, ko ta tatau e whai nei kia mau tonu to tatau reo, ne ha?

Ae ra nei, Kao ra nei? Mehemea koutou e ki mai ana AE — ana, kia kaha,

Kei tena, kei tena o te hunga matatau ki te reo, te rongoa.

Ki te kotahi nga whakaaro, maro tonu te haere.

Ehara i te ara whaiti — he ara whanui tonu.

HE ARA KE ANO TENEI

Tenei matau te kohikohi nei, te whakaemi nei, i nga tuhituhinga, i nga korero a ngai-tatau hei ta ki nga pukapuka. Tuatahi, hei whaka-ako i te tini e horiri nei kia mau te reo. Tuarua, hei panui ma te katoa.

He aha enei korero? **E, ko tau e mohio na!** He purakau, he korero mo tou rohe, tou kainga, tou marae; nga awa, nga maunga o tena wahi, o tena wahi. Tene koa tukuna mai kia taaia hei pupuri i te reo, hei koha ma koutou ki nga whakatupuranga e piki ake ana. I te mea kei te marara te noho a te iwi, me tuku nga korero kia horapa i te motu. Kua pau katoa te motu te haere e a tatau tamariki — kua moe tane,

wahine, i nga rohe ke.

Kaore e taea te wehewehe o nga karangatanga hapu. Kua 'miki-apu' katoa!!!

Kua tupu te whakaaro inaianei, me whakapau te kaha ki te tuhi i roto i te reo Maori anake. Ina hoki, ko te korero i nga tau ka taha: 'E, kaore hoki a koutou korero i tuhia. He tuku a waha anake.'

He oi, kua kitea ake, ee, ara noa atu nga korero kua tuhia ki te reo Maori — mai ra ano i te wa i a Kawana Kerei ma. Na nga pakeke o era wa i tuhi etahi; aa, ko etahi, i hoatu ki nga kai-tuhi Pakeha. No reira, e haere tahi tonu ana nga korero Maori me nga whakapakehatanga.

Ana, e kii ana ahau nui ake te tirohia o te whakapakehatanga, i te mea kei te marama ki te nuinga. Ko nga tuhinga Maori, ka waiho noa ake i rahaki, takoto pakapaka ai! Koia ra te whakangaro haere tanga o te reo nei.

No reira, kua maro te takoto o te whakaaro: moumou taima te whakapakeha i nga korero. Ki te waiho nga tuhituhinga i roto i te reo Maori, katahi pea ka u te tini o te tangata ki te ako i te reo. He whakaaro ra kua tipu — whiriwhirihia mai — awhinatia mai — tukuna mai nga korero! Ahakoa iti, tukuna mai. Ahakoa hianga — hianga pai ano nei — tukuna mai. Ko te mea nui rawa, kia whakaae mai o koutou ngakau ki te kaupapa, kia ngahoro mai nga korero kei a koutou e putu ana.

KAUA — KAU — KAU RAWA E TUKUNA KIA NGARO!

Miria Simpson
Heretaunga Tamanui

Writers and the taonga was carried on to the marae and presented by members Te Paki Cherrington and Raymond Tau Henare.

Sir James and Lady Rose (nee Cherrington) were married in the Porowini at Otiria on the 2 August 1933. They were married by the late Canon Wiremu Cherrington, an uncle of Lady Rose.

Sir James spoke of his betrothal to Lady Rose and the 100 people from both families in attendance at the traditional tomo. He spoke of his career in the army and the political world. He completed his comments by paying tribute to his wife and read a poem he had just finished writing titled "A Knight and his Rose".

A lighter moment with Race Conciliator, Hiwi Tauroa. Photos Len Doel.

